

життя, а академічні традиції в багатьох академіях залишаються незмінними з моменту їх заснування. Академії беруть участь у формуванні наукової політики своїх країн через представників у дослідних радах, комітетах та інших органах управління наукою. У жовтні 2008 р. відбулася міжнародна конференція за участю низки національних академій наук «Роль національних академій наук у ХХІ столітті», на якій було прийнято декларацію, в якій поставлено завдання: «думати локально – діяти глобально», що означає широку участь академій наук у вирішенні нагальних загальнолюдських проблем¹².

Примітки

¹ *Онопрієнко, В. І.* Історичний досвід становлення та розвитку академічної науки в Європі / В. І. Онопрієнко // Національна академія наук України : проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір. – К., 2007. – С. 18.

² *Лапицький, В. В.* Наука в системі культури / В. В. Лапицький. – Псков, 1994. – С. 113.

³ *Бернал, Дж.* Наука в истории общества / Дж. Бернал. [Перев. с англ. А. М. Вязьминой и др.] – М. : Из-во иностр. л-ры, 1956. – С. 245.

⁴ Там же. – С. 246.

⁵ *Петров, М. К.* Возникновение науки в Западной Европе / М. К. Петров // История и становление науки (Некоторые проблемы). – М., 1981. – С. 189.

⁶ *Малицький, Б.* Академічна наука: традиції і відповіді на нові виклики / Б. Малицький // Вісник НАН України. – 2005. – № 1. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/portal/all/herald/2005-01/art2-vi1-5.pdf>. – Загол. з екрану.

⁷ Історія Академії наук України. 1918–1993 / АН України. Ін-т Історії України; редкол. Б. Є. Патон (голова) та ін. – К. : Наукова думка, 1994. – С. 6.

⁸ *Радченко, Б.* Академія наук виходить із тіні? / Б. Радченко // Дзеркало тижня. – № 18 (746) 23–29 травня 2009 р. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://www.dt.ua/3000/3100/66221/> – Загол. з екрану.

⁹ *Водопьянова, Е. В.* Европа и Россия на карте мировой науки / Е. В. Водопьянова – М. : МППА БИМПА, 2002. – С. 16.

¹⁰ *Копелевич, Ю. Х.* / Ю. Х. Копелевич, Е. П. Ожигова // Научные Академии стран Западной Европы и Северной Америки. – Л. : Наука, 1989. – С. 27.

¹¹ *Єгоров, І. Ю.* «Західна» модель організації фундаментальних досліджень: сучасний досвід окремих країн / І. Ю. Єгоров // Національна академія наук України: проблеми розвитку та входження в європейський науковий простір. – К., 2007. – С. 44.

¹² The International Conference «Role of National science Academies in the XXI Century» / Momir Djrović [ed.]. – Podgorica, 2009. – 273 p.

УДК [025.171:929:33(477)Лукінов І. І.]:027.54(477)

Світлана Старовойт,

зав. відділу НБУВ,

канд. іст. наук

ІНФОРМАЦІЙНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАУКОВОГО АРХІВУ АКАДЕМІКА НАН УКРАЇНИ І. І. ЛУКІНОВА У КОНТЕКСТІ ФОРМУВАННЯ СУСПІЛЬСТВА ЗНАНЬ

У статті розглянуто склад документів особового фонду академіка НАН України І. І. Лукінова та проаналізовано ступінь їхньої інформативності як джерела з історії української науки та сучасного розвитку економіки України. Запропоновано шляхи представлення документів фонду в системі електронних ресурсів НБУВ та їх оперативного використання у наукових дослідженнях.

Ключові слова: документ, особовий архівний фонд, електронний ресурс, НАН України.

Суспільство знань – нова формула існування людства, задекларована багатьма міжнародними організаціями. Надзвичайно багато уваги їй приділяє ЮНЕСКО. Фахівці, які вивчають закономірності суспільного розвитку у різних країнах, вважають суспільство знань закономірним етапом розвитку нинішнього інформаційного суспільства, вбачаючи різницю між попереднім і наступним етапами в повороті від спрямування на технологічні досягнення до більшого розвитку соціальних, етичних і політичних аспектів суспільного життя. Досвід зарубіжних країн показує, що для досягнення поставленого завдання недостатньо одного лише узагальнення основних напрямів суспільно-економічного реформування, серед яких мають бути інвестування в розвиток інтелектуальних людських ресурсів, тобто у національну систему освіти і науки, у розвиток національного культурного різноманіття та стимулювання національної інноваційної системи на використання результатів національних досліджень і розробок. Є потреба у сприйнятті концепції побудови суспільства знань як національної мети¹. І це сприйняття має формуватися, насамперед, у тісній співпраці науковців, працівників освіти, культури та державних органів управління України.

Зрозуміло, що така інституція як Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського (НБУВ), головним завданням якої є акумулювати

національний науковий потенціал та створити найпривабливіші умови для його використання, не може стояти осторонь. Визначенню ролі, яку можуть відіграти у цьому поступі національні бібліотеки, був присвячений Євразійський інформаційний та бібліотечний конгрес «Суспільство знань: партнерство культури, науки, освіти для інноваційного розвитку», проведений в Москві у грудні 2005 р. під егідою ЮНЕСКО. Організаторами конгресу виступили Російська державна бібліотка, Бібліотечна асамблея Євразії, Російська академія природничих наук. Виконуючий обов'язки директора Бюро ЮНЕСКО в Москві Б. Дендев у своєму виступі на конгресі, зокрема, зауважив, що формування суспільства знань є наріжним пріоритетом діяльності ЮНЕСКО і що її цілі в даному напрямку повністю співпадають із заявленими конгресом, а саме: об'єднання зусиль професіоналів у сфері науки, освіти і культури; забезпечення взаєморозуміння й розвитку професійних контактів для пошуку оптимальних рішень найбільш ефективних інтеграцій в культурі, науці та освіті на всіх рівнях².

НБУВ має у своїх фондах сконцентрований і надзвичайно потужний інформаційний потенціал з різних галузей наукового знання, значною мірою сформований опублікованим доробком вчених НАН України, чий авторитет на світовому науковому ринку неодноразово доведений як у площині теоретичних розробок, так і у площині їхнього теоретичного застосування. Серед здобутків останніх десятиріч варто згадати вирощування найбільших штучних кристалів, здійснене у НАН України співробітниками Науково-технологічного комплексу «Інститут монокристалів», і запровадження у медичну практику метод зварювання живої тканини, розроблений спеціалістами Інституту електрозварювання ім. Є. О. Патона спільно з вітчизняними медиками, і, нарешті, участь фізиків України з Національного наукового центру «Харківський фізико-технічний інститут» у найбільшому на сьогодні проекті Європейського центру ядерних досліджень зі створення андронного колайдера³. Нещодавно, 16 вересня 2009 р., засоби масової інформації сповістили про зроблений українськими фізиками вперше в історії світової науки знімок атома⁴.

Проте фонд НБУВ представлений не тільки традиційними виданнями, а й матеріалами спеціалізованих фондів, зокрема Інституту архівознавства, що формує та зберігає документальні архіви провідних українських науковців і фонди окремих установ НАН України. На жаль, сьогодні об'єктивною є думка деяких спеціалістів бібліотечної справи щодо нинішнього статусу бібліотеки як переважно пасивного сховища документальної інформації на паперових носіях⁵. Але формуючи

суспільство знань, ми повинні використовувати весь наявний і доступний на сьогодні комплекс знань вже накопичених. Більше того, використовуючи потенційні можливості цього комплексу, потрібно створювати новий інформаційний продукт відповідно до запитів сьогодення та з урахуванням перспектив еволюції суспільства. Тож, на наш погляд, важливим буде проаналізувати інформаційні можливості використання у процесах формування суспільства знань саме архівних документів особового походження та визначити шляхи перетворення даного інформаційного комплексу із пасивного сховища на активний банк користування.

Одним з особових архівних фондів, що стали доступні широкому колу дослідників у 2009 р. є фонд академіка НАН України Івана Іларіоновича Лукінова (1927–2004) – відомого вченого в галузі економічної науки, академіка багатьох вітчизняних та зарубіжних академій: ВАСГНІЛ (з 1973), Шведської Королівської академії сільського і лісового господарства (з 1975), Академії наук СРСР (з 1984) та РАН (з 1992), Української академії аграрних наук (з 1991), Російської академії сільськогосподарських наук (з 1992), Академії економічних наук України (з 1993).

Народився він у сім'ї звичайних колгоспників Іларіона Івановича та Парасковії Олексіївни Лукінових у с. Попівка Корочанського району Білгородської області (РФ). Вищу освіту здобував у Харківському сільськогосподарському інституті, де протягом 1946–1951 рр. навчався на економічному факультеті. Дисертацію на ступінь кандидата наук на тему «Перспективи розвитку плідництва і виноградарства в колгоспах Півдня Української РСР» захистив на засіданні спецради Інституту економіки АН УРСР у 1954 р., коли йому виповнилося всього 27 років; на ступінь доктора наук – «Ціноутворення і рентабельність виробництва сільськогосподарських продуктів» – у 1964 р. Звання професора вченому присуджено у 1968 р.

У 1976 р. Івана Лукінова за визначні наукові досягнення було обрано до складу академіків АН УРСР (зауважимо – без попереднього обрання членом-кореспондентом) і запропоновано посаду директора Інституту економіки НАН України, який він очолював до 2003 р., а з 2003 р. став почесним директором установи. В цьому ж році І. І. Лукінова обрали до складу Президії АН УРСР та на посаду академіка-секретаря Відділення економіки АН УРСР, на якій він перебував з 1976-го по 1980 р. та з 1993-го по 1998 р. Протягом 1979–1993 рр. вчений обіймав посаду віце-президента і голови Секції суспільних наук НАН України⁶. Його наукові здобутки оцінені й поза межами нашої країни – протягом багатьох років вчений

був членом Міжнародної (США) та Європейської асоціацій економістів-аграрників (Нідерланди).

Крім наукової та науково-організаційної діяльності вчений брав активну участь у громадському житті: неодноразово обирався депутатом Верховної Ради СРСР, виконував обов'язки радника Голови Верховної Ради України, був членом Комітету з Державних премій України в галузі науки і техніки; входив до складу редакційних колегій таких видань, як «Економіка України», «Регіональна економіка», «Общество и экономика» (м. Москва, РФ), «Трибуна».

Можливо таке стрімке сходження до висот економічної науки пояснюється тим, що його теоретичні розробки базувалися на практичному досвіді, отриманому ще під час навчання. Навчаючись на старших курсах інституту і паралельно працюючи спочатку техніком, а згодом інженером Північно-Донецької експедиції «Агролісопроект» (м. Харків), І. І. Лукінов відповідав за підготовку економічного обґрунтування всіх виконуваних експедицією проектів⁷. Пізніше, очоливши сектор економіки і науки у ЦК КПУ (1956–1967), отримав можливість розробляти теорію економіки сільського господарства, спираючись на статистичний матеріал про діяльність сільського господарства всієї України, та застосувати свої напрацювання на практиці.

Наукові інтереси вченого зосереджувалися на дослідженні теоретичних проблем ціноутворення і рентабельності, аграрних відносин, міжгосподарського кооперування і агропромислової інтеграції. У 90-х роках І. І. Лукінов проводив дослідження проблем впливу комплексного регулюючого механізму держави і ринку на процеси відтворення, здійснення цінової, податкової, інвестиційно-інноваційної, бюджетної і кредитної політики, розвитку зовнішньоекономічних зв'язків, що забезпечують формування реальних доходів і витрат держави в цілому та окремих її юридичних і фізичних суб'єктів господарювання. Велику увагу приділяв стратегічним аспектам соціально-економічних перетворень аграрних відносин у системі глобальних економічних трансформацій і реформування економіки України, подоланню кризових явищ в економіці України та розробці моделей її стабільного розвитку. Він опублікував понад 500 наукових праць, серед яких 5 індивідуальних монографій.

У складі особового архівного фонду вченого представлено понад 160 наукових праць – статей, доповідей, декілька окремих розділів монографій. Вони поетапно відображають його наукові інтереси у різні періоди дослідницької діяльності. Період, пов'язаний з дослідженням процесів ціноутворення в економіці сільського господарства та подальшим

вивченням питань розвитку агропромислового комплексу, представлений значною кількістю статей. Серед них стаття «Цены и хозяйственный расчет» (1968), в якій за 20 років до входження в наше життя термінів «самоокупність» та «госпрозрахунок» І. І. Лукінов висловив думку про те, що розвинутість госпрозрахункових відносин визначається ступенем оперативного-господарської самостійності колгоспних та радянських господарств у виборі критеріїв та параметрів планового господарського регулювання, організації виробництва та збуту продукції в рамках досягнення органічного єдинства інтересів суспільства, його господарства та працівників⁸. Цих же питань торкаються статті «Определение величины чистого дохода и оптимальной рентабельности при расчете закупочных цен» (1966), «Научно обоснованное ценообразование – важнейший фактор подъема экономики колхозов и совхозов» (1970), «Опыт развития аграрно-промышленных объединений в Украинской ССР» (1972), «Проблемы специализации и межхозяйственного кооперирования» (1973), «Экономические отношения в системе агропромышленного комплекса СССР» (1982), «Важнейший источник ускорения социально-экономического развития» (1987)⁹.

У статтях вченого «Ценовой механизм в хозяйственной перестройке» (1988), «Можно ли обуздать инфляцию?» (1989), «К новой аграрной и продовольственной политике» (1989)¹⁰ знайшли відображення зміни в економічній політиці СРСР кінця 80-х – початку 90-х рр. В останній з них він звертає увагу спеціалістів на такі важливі сторони аграрної політики того і, на жаль, нинішнього часу, як прискорення науково-технічного прогресу, створення і введення принципово нових високоінтенсивних технологій ресурсозберігаючого типу, які можна гнучко застосовувати у найрізноманітніших за формою, структурою та розміром господарствах¹¹.

Спробам теоретично обґрунтувати економічні процеси, що відбувалися і, на погляд вченого, мали відбутися саме в Україні напередодні розпаду СРСР, зокрема, присвячена стаття «Проблеми радикальної перебудови народного господарства України» (1990)¹², в якій І. І. Лукінов ґрунтовно аналізує стан економіки СРСР та окремих його республік. Вчений зауважує, що для формування високоефективного ринкового господарства України потрібна якісно інша стратегія і тактика господарського розвитку, заснована на принципах господарської самостійності і економічної відповідальності всіх державних і господарських структур усіх рівнів за кінцеву результативність, процеси оновлення і розвиток виробничої і соціальної структури, здорової економічної ініціативи і конкуренції. Він також звертає увагу на неминучі ризики, з якими стикнеться Україна, вибудовуючи свою

економічну систему, наприклад – закономірність територіального розподілу праці і спеціалізація (станом на 1988 р. 91 % нафтовидобування сконцентровано у РРФСР; 100 % бавовни вирощується в Узбекистані, Таджикистані і Туркменістані; 92 % цукрового буряка – в Україні та Росії)¹³, через які Україна опиниться у стані загострення насамперед дефіцитності паливно-енергетичних ресурсів. Інший ризик – значна частина витрат українського валового продукту на оборону і відповідна спрямованість діяльності промислового комплексу, яка потребуватиме швидкої і докорінної перебудови. Необхідними умовами економічної самостійності вчений називає курс на енергозбереження за рахунок скорочення енергомістких виробництв і введення енергозберігаючих технологій, докорінну перебудову зовнішньоекономічної діяльності в напрямку зменшення імпорту та значного збільшення експорту продукції, якнайшвидше урегулювання процесів створення і кінцевого використання національного доходу.

Проблемам становлення економіки України як самостійної держави присвячені такі праці І. І. Лукінова, як: «До стратегії економічного розвитку України в умовах незалежності» (1991), «Экономическая стратегия Украины в контексте мирового процесса» (1992), «Економічні передумови грошової реформи в Україні» (у співавторстві, 1992), «Проблемы экономической безопасности стран бывшего СССР в свете процессов, происходящих в современном мире» (1994), «Наслідки і перспективи ринкових перетворень економіки України» (1995)¹⁴.

Теоретичні узагальнення наукових розробок І. І. Лукінов апробовував на чисельних конференціях, завдяки чому у фонді відклалася значна кількість доповідей вченого (понад 60) з різних питань економічної науки. Цікавими для дослідників будуть доповіді останнього десятиліття, в яких піднімаються питання формування наукових основ регіонального розвитку і принципів регіональної політики, дослідження регулюючих ринкових і державних механізмів в українському агробізнесі, макроструктурних пріоритетів в економіці України і рівноправності її взаємовідносин у Європейському Союзі¹⁵. Звернувшись до вивчення цього питання ще в середині 90-х рр., вчений вважав, що забезпечення рівноправності взаємовідносин Української держави з країнами Європейського Союзу вимагає активізації політики захисту національних ринків – промислового, продовольчого і технологічного – від експансії іноземних держав; що національну біржову торгівлю треба розвивати за принципом вигоди не самих лише бірж, а перш за все товаровиробників, економічно заохочуючи їх до участі у біржовому товарообороті, щоб витіснити з ринку

контрабандних посередників; звертав увагу на відстоювання прав України при укладанні міждержавних угод з країнами Євросоюзу, яке мало на меті рівноправність умов зовнішньої торгівлі, щоб уникнути майже повної лібералізації імпорту в Україну і обмеження експорту її товарів. Вчений був переконаний, що зовнішньоекономічну діяльність нашої держави необхідно спрямувати не на імпорт кінцевих товарів споживання, а на створення національних виробництв за рахунок як власних, так і спільних або навіть іноземних капіталів на території своєї країни з випуском конкурентної продукції, що є економічно вигідним і забезпечує прогресивний розвиток¹⁶.

На рівні серйозних економічних питань, від яких залежить майбутнє нашої держави, розглядав І. І. Лукінов і проблему розвитку економічної науки та освіти в національних інтересах держави, багато уваги приділяв економічним взаємовідносинам України з Російською Федерацією¹⁷.

Теоретичні здобутки І. І. Лукінова у царині економічної науки були високо відзначені державою та міжнародною науковою спільнотою. Вченого нагороджено орденом «Знак Пошани» (1966), двома орденами Трудового Червоного Прапора (1971, 1977), орденом Леніна (1986) і багатьма медалями. Особисто вчений та колектив Інституту економіки НАН України, очолюваний ним протягом багатьох років, відзначені «Золотою медаллю» (1999) та «Медаллю Наполеона» (2003) Асоціації сприяння національній промисловості Франції, Золотою медаллю «Керівник Європейського співтовариства XXI століття» Міжнародної компанії «Європейські контракти з обмеженою відповідальністю» (Люксембург, 2001), «Золотою медаллю М. Д. Кондратьєва» Міжнародного фонду М. Д. Кондратьєва (Росія, 2001) та іншими. Також І. І. Лукінов удостоєний почесної медалі Американського Біографічного Інституту (2002) та «Почесного Призу Миру» Сполученої культурної конвенції США (2003)¹⁸.

У творчому доробку вченого вражає дар передбачення розвитку подій. У кожній своїй праці І. І. Лукінов постає перед нами як людина саме з того суспільства знань, заради визнання характеристик якого була скликана відповідна конференція. Розглядаючи будь-яке питання, вивчаючи його причини і витоки, вчений не обмежується констатацією фактів, а завжди пропонує конкретні шляхи виходу з наявного становища. Доповнюють цей його портрет і документи, що стосуються діяльності вченого. Наведемо тільки один з багатьох прикладів. У листопаді 1996 р. в Інституті економіки НАН України було організовано спеціальний семінар для обговорення доповіді В. С. Ковальського «Методы и модели организационно-экономического управления деятельностью агрофирмы». У витязі з

протоколу семінару, на якому були також присутні академіки НАН України В. М. Гець та О. О. Бакаєв, доктори економічних наук В. Л. Ревенко та Б. Й. Пасхавер, по-перше, відзначено актуальність та наукову й практичну цінність здійсненого дослідження; по-друге, враховуючи отримані результати, прийнято рішення про звернення до Міністерства сільського господарства і продовольства України та до Кіровоградської облдержадміністрації щодо підтримки в практичній їх реалізації – організації експериментального підприємства, що використовуватиме нові технології і функціонуватиме в режимі взаємопов'язаного відтворювального циклу «від поля до споживача». А в третьому і четвертому пунктах дано конкретні рекомендації для успіху даного проекту – як і звідки додатково залучити кошти, як забезпечити використання новітніх технологій, в т.ч. екологічно чистих тощо¹⁹. Однак І. І. Лукінов не обмежився формальним боком справи. Він написав особистого листа тогочасному голові Кіровоградської облдержадміністрації М. Ф. Громовому, в якому просив сприяти у вирішенні даної проблеми²⁰.

Все наведене вище свідчить про широкі джерельні можливості особового архівного фонду І. І. Лукінова: підтверджує інформативність даних джерел у питаннях формування сучасних тенденцій економічного розвитку України, її внутрішніх та зовнішніх економічних відносин; простежується можливість їхнього використання у дослідженнях ефективної організації наукового процесу, кінцевою метою якого виступає втілення теоретичної розробки в практику повсякденного життя. Крім того, є достатнє поле діяльності для дослідників-біографістів. Проблема полягає в тому, як зробити це національне надбання активно використовуваним, тобто виконати одне з головних завдань на шляху до побудови суспільства знань – забезпечити якнайшвидше впровадження теоретичних здобутків у практику життєдіяльності суспільства і таким чином сприяти його матеріальному зростанню та моральному вдосконаленню.

Першим, що спадає на думку, є спрощення системи доступу користувача до архівних матеріалів. У сучасному світі значний відсоток користувачів, за давньою приказкою, виступає тією горою, яка не хоче йти до Магомета, тобто в бібліотеку. Це користувачі, які вже звикли до дистанційного отримання інформації через Інтернет. Робота, спрямована на залучення масивів інформації з фондів НБУВ до загального інформаційного простору засобами електронних комунікацій, активно здійснюється вже зараз. Проте, системне оцифрування документів, з урахуванням процесу підготовки документа до оцифрування, систематизації та обліку вже опрацьованого матеріалу, врешті,

забезпечення можливості надання цих матеріалів користувачеві вимагає значних часових затрат. Тому в Інституті архівознавства НБУВ паралельно розробляється методика анонсування даної інформації шляхом представлення її на інтернет-сторінці Інституту на офіційному сайті НБУВ. На базі системи створення електронного бібліографічного каталогу «ІРБІС-64» подано описи справ фондів особового походження, що надійшли до Інституту протягом останніх п'яти років. Вони містять інформацію про фондоутворювача, кількість справ, їхній документний склад та хронологічні межі представлених документів. У перспективі – створення бази даних на документи особового походження, яка включатиме повнотекстові документи, фото-, кіно- та аудіодокументи.

У. Й. Шнайдер, один зі співробітників Гете-інституту висловив слушну думку про те, що «сучасне суспільство знань не тяжіє до ностальгії, якщо йдеться про неефективні методи роботи»²¹. Репрезентуючи таким чином інформацію про фонди Інституту архівознавства, ми поступово руйнуємо систему обмеженості доступу до джерел української науки і просуваємося до їх функціональної присутності у світовій інформаційній мережі, де вони можуть бути доступними в будь-який час.

Примітки

¹ Програмні засади розбудови суспільства знань: світовий досвід для України: Аналітичні записки щодо проблем і подій суспільного розвитку [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/Monitor/may/9.htm>

² Дендев, Б. Выступление на пленарном заседании : (Евразийский информационный и библиотечный конгресс «Общество знаний: партнерство культуры, науки, образования для инновационного развития») [Електронний ресурс] / Б. Дендев. – Режим доступу: <http://www.eilc2005.c-bit.ru/reg.php?action=getdoctxt&id=53>

³ Національна академія наук України. 1918–2008 : до 90-річчя від дня заснування / голов. ред. Б. Є. Патон. – К. : Вид-во КММ, 2008. – С. 320, 344, 367.

⁴ Українські вчені вперше сфотографували атом [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nauka.in.ua/news/atom-picture> – Назва з екрану.

⁵ Костенко, Л. Й. Інформаційні технології в бібліотеці суспільства знань [Електронний ресурс] / Л. Й. Костенко. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/new/05_kiev/05_kostenko.html

⁶ Архів Президії НАН України, ф. 251, оп. 634а, спр. 17, арк. 1–114.

⁷ Лукінова, Т. Б. Жизнь по совести / Т. Б. Лукінова // Іван Іларіонович Лукінов. Вибрані праці: у 2 кн. – Кн. 1. – К. : ННЦ ІАЕ, 2007. – С. 765.

⁸ Інститут архівознавства Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського (далі – ІА НБУВ), ф. 323, оп. 1, спр. 4, арк. 1.

⁹ Там само, спр. 1, 4, 9, 20, 34, 58, 64.

¹⁰ Там само, спр. 76, 78, 80.

¹¹ Там само, спр. 78, арк. 3.

¹² Там само, спр. 83.

¹³ Там само, спр. 83, арк. 10 зв.

¹⁴ Там само, спр. 87, 91, 96, 101, 106, 116.

¹⁵ Там само, спр. 117, 122, 128, 130, 131, 137, 140, 144.

¹⁶ *Лукінов, І.* Макроструктурні пріоритети в економіці України і рівноправність її взаємовідносин в Європейському Союзі / І. Лукінов // Проблеми економічної інтеграції України в Європейський Союз: теорія і стратегія: зб. наук. праць Міжнародної конференції, Ялта–Форос, Україна, 25–27 вересня 1996 р. – Вип. 2. – Львів : Тов-во «Діло» ЛТД, 1996. – С. 39.

¹⁷ ІА НБУВ, ф. 323, оп. 1, спр. 148, 153, 157.

¹⁸ Там само, оп. 2, спр. 11, арк. 1–172.

¹⁹ Там само, оп. 3, спр. 4, арк. 2.

²⁰ Там само, арк. 1.

²¹ *Шнайдер, У. Й.* Сьогоднішнє суспільство знань не тяжіє до ностальгії / У. Й. Шнайдер. – Режим доступу: <http://www.goethe.de/Ins/ua/kie/wis/sbi/uk3798661.htm>

УДК 01(477)(09)+929:01(477)Корнейчик І. І.

Валентина Петрикова,

доцент Харківської державної академії дизайну і мистецтв,
канд. іст. наук

АРХІВНА ЕПІСТОЛЯРНА СПАДЩИНА І. І. КОРНЕЙЧИКА ТА ЇЇ РОЛЬ У ФОРМУВАННІ НАУКОВОЇ ШКОЛИ БІБЛІОГРАФОЗНАВСТВА

Розглянуто роль особистості в становленні цілісного явища, яким є суспільство знань, на прикладі наукової спадщини І. І. Корнейчика, та роль його епістолярію у формуванні національної теоретичної школи історії української бібліографії.

Ключові слова: суспільство знань, персоніфікація, національний науковий простір, архівні джерела, епістолярний жанр, наукова школа, українська бібліографія.

Суспільство знань у світовому цивілізаційному розумінні є позатериторіальним формуванням і не зводиться до простого вияву суми національних складників. Але з точки зору загального і особливого на національному рівні можливо розглядати або проектувати окремі явища історико-еволюційного характеру суспільства знань світового універсуму. Загальновизнаним явищем розвитку суспільства знань на рубежі ХХ–ХХІ ст. є остаточний перехід від емпіричної стадії розвитку наукового знання до аналітико-прогностичної, що зумовлює якісно вищий рівень розвитку всього комплексу знання щодо його нового статусу в суспільстві – категорії вирішальних виробничих потужностей суспільства.

Гуманітарному циклу наукового знання, незважаючи на високий рівень гіпотетичності і філософичності, в однаковій мірі притаманні ознаки виробничої сили суспільства поряд з природничим та технічним циклами. Без внутрішнього поділу на галузеве спрямування, гуманітарне знання сьогодні стає методологічною основою для визначення суспільних орієнтирів вимірювання довершеності розвитку суспільства в його соціокультурному еволюціонуванні.

На рівні окремих державних формувань світові процеси еволюціонування суспільства знань виявляються через стан академічної науки, якій притаманні якості, що здатні формувати окремі з ознак